

Čierno-bieli hrdinovia

Z detí nemusia vyrásť iba hokejisti, baletky alebo hudobní virtuózi. Zoznámte ich s šachom – dá im neoceniteľné základy pre školu, aj do života.

Niekde medzi športom, umením a vedou - tam má svoje miesto táto kráľovská hra. Oprávnené. Zo šachu síce nerastú svaly, no pri dobre rozohratej partii spotrebujete rovnaké množstvo energie ako boxeri v ringu. Jeho veľmajstri sú odjakživa považovaní za génirov - rešpektované osobnosti s brilantným, nielen matematickým myslením. Šach totiž vyžaduje viac – a vek pritom nehrá úlohu. Veď najmladšou šachovou veľmajsterkou na svete sa stala v roku 2007 len dvanásťročná Číňanka Hou Yifanová. A legendárny veľmajster Garry Kasparov vyhral svoje prvé celoštátne majstrovstvá iba o rok starší.

Ihrisko pre mozog

Časy, keď bol šach považovaný za hru vyvolených, sú minulosťou. Vo svete sa ho učia dokonca už predškoláci. Aj u nás sa úspešne udomácňuje na základných školách. „Naše školstvo je často kritizované, že deti učí bifľovať sa a málo samostatne rozmýšľať. Práve šach je vynikajúcim prostriedkom, aby sa dieťa už vo veľmi včasnom veku naučilo konať vo svojej mysli, bez toho, aby si to vôbec uvedomovalo. Neexistuje lepší spôsob, ako pracovať na tom už od malička, cez hru,“ myslí si Ing. Jozef Hlaváčik, predseda Turčianskeho šachového centra Luna v Martine. Malý šachista sa musí sústrediť, myslieť abstraktne, dopredu a zároveň predvídať ťahy súpera. „Deti sa v šachu naučia pozorovať a pracovať s detailami – a či chcú alebo nechcú, v určitom štádiu hry si musia tieto detaily dávať do väčších súvislostí. Naučia sa pracovať logicky, a nie intuitívne.“ Zvažujú súčasne niekoľko možností a to ich učí tvorivosti. Svoju hru plánujú, no na základe ťahov súpera musia tieto plány aj operatívne meniť. Naučia sa analyzovať, rozhodovať sa a niesť potom aj zodpovednosť. „Neuvážené konanie sa im okamžite vypomstí a sú nútení prehodnocovať svoje stratégie tak, aby sa podobný neúspech v budúcnosti neopakoval. Taktiež si osvojujú návyk, že za svoje prehry si môžu sami a nie niekto iný,“ vymenúva ďalšie pozitíva šachista. V neposlednej rade môže dať šach nový rozmer aj práci s počítačom. Je mnoho programov, pri ktorých sa deti môžu šach nielen hrať, ale sa ho aj učiť. Ak ich oslovia, možno nahradia bezcieľne potulovanie po sociálnych sieťach a diskusných fórach.

Máme talenty

Cesty k šachovnici môžu byť rôzne. Väčšinou sa deti s hrou zoznámia vďaka svojim rodičom alebo súrodencom. Tak to bolo aj v prípade Maja a Lukáša, ktorí sa koncom minulého roka zúčastnili na šachových Majstrovstvách sveta mládeže v Al Ain v Spojených arabských emirátoch. „Majo získal veľa informácií aj pomocou svojich šachových kníh, ktoré často študuje. Na tréningy chodí dvakrát do týždňa a občas si zahrá partiu so svojimi súrodencami, alebo turnaj cez internet. Myslím si, že vďaka šachu je vytrvalý a nemusí venovať veľa času učeniu,“ potvrdzuje otec Ľubomír Šimo. Na Majstrovstvá sveta odchádzali obaja chlapci s cieľom nazbierať skúsenosti zo špičkového turnaja. V silnej konkurencii nebolo jednoduché presadiť sa. Ich najväčším úspechom bolo podľa Majovho otca zakončenie výhrou poslednej partie, z ktorej mali obaja veľkú radosť. „Zážitkov mám mnoho, veľa som sa naučil. Očakávania som nemal príliš vysoké. Chcel by som sa ale dostať na šachové majstrovstvá mládeže ešte aspoň jeden raz,“ dúfa šestnásťročný Lukáš Volna. Podobný sen má aj o dva roky mladší Marián. Hoci počiatkové náklady nie sú vysoké, na takejto úrovni sa už šach mení

na skutočne finančne nákladný šport. Šachisti nie sú stredobodom pozornosti médií, preto pre sponzorov nie sú atraktívni. Väčšinu nákladov nesú rodičia, prispievajú aj šachové kluby a ak sa predsa len nájdú – sponzori. Treba zaplatiť trénera, štartovné, náklady na cestu, stravu a ubytovanie. Teda tisícky eur ročne.

Ste na ťahu

Nech ide o akúkoľvek záľubu, vždy záleží na tom, v akom prostredí dieťa vyrastá. Ak sú rodičia šachisti - je predpoklad, že dieťa tiež začne premiestňovať figúrky po šachovnici skôr než iné deti. „Poznám jednu rodinu, kde najmladší z troch súrodencov hral svoj prvý náborový turnaj, keď mal 3 roky a pár mesiacov. Hneď získal štyri body zo siedmich možných! V prostredí, v ktorom vyrastal, to ani ináč nemohlo byť. Dvaja starší súrodenci sú výborní šachisti, otec tiež hrá závodne a mamina to všetko organizuje,“ opisuje vplyv zázemia Ing. Hlaváčik. Kedysi deti so šachom začínali vo veku desať až dvanásť rokov. Dnes chodí na náborové turnaje kopec menších detí a majú výsledky. Šachové krúžky sa otvárajú už aj pre deti od štyroch rokov. Nie je to však príliš skoro? „Nikdy nie je príliš skoro ani príliš neskoro. Dajte dieťaťu možnosť zoznámiť sa s figúrkami a šachovnicou ako s hračkami a uvidíte, či o ne prejaví záujem. Ak áno, neváhajte a podporujte ho v jeho záujme. Urobíte pre jeho vývoj a život neoceniteľnú službu.“

Zuzana Vongrejová
Prevzaté z časopisu Zdravie